

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ZDROWIA**

z dnia 29 października 2003 r.

**W SPRAWIE WYKAZU DZIEDZIN PIELEŃNIARSTWA ORAZ
DZIEDZIN MAJĄCYCH ZASTOSOWANIE W OCHRONIE
ZDROWIA, W KTÓRYCH MOŻE BYĆ PROWADZONA
SPECJALIZACJA I KURSY KWALIFIKACYJNE, ORAZ
RAMOWYCH PROGRAMÓW SPECJALIZACJI DLA
PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH**

(Dz. U. Nr 197, poz. 1922)

- Wyciąg -

ZAŁĄCZNIK Nr 5

**RAMOWY PROGRAM BLOKU SPECJALISTYCZNEGO
SPECJALIZACJI W DZIEDZINIE PIELEŃNIARSTWA
ZACHOWAWCZEGO DLA PIELEŃNIAREK**

I. Cel kształcenia

Celem szkolenia jest uzyskanie przez pielęgniarkę specjalistycznych kwalifikacji w dziedzinie pielęgniarstwa zachowawczego i uzyskanie tytułu specjalisty.

II. Czas trwania specjalizacji

1. Łączna liczba godzin wynosi 1.110 godzin dydaktycznych.
2. Łączna liczba godzin w bloku ogólnozawodowym wynosi 330 godzin.
3. Łączna liczba godzin w bloku specjalistycznym wynosi 780 godzin, w tym: część teoretyczna 430 godzin, część praktyczna 350 godzin.

III. Wykaz umiejętności będących przedmiotem kształcenia

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

1. Ocenić stan biologiczny i sytuację psychospołeczną pacjenta leczonego zachowawczo, wykorzystując wszystkie możliwe źródła informacji.

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

2. Wykonać badanie fizykalne i ocenić stan pacjenta.
3. Rozpoznać stany zagrożenia życia i niezwłocznie podjąć działania ratownicze.
4. Określić priorytety w odniesieniu do pacjenta i grupy pacjentów leczonych zachowawczo.
5. Zaplanować krótko- i długofalową opiekę nad pacjentem.
6. Zrealizować i ocenić działania pielęgniarstwa.
7. Dobierać metody postępowania pielęgniarstwa do indywidualnych potrzeb i stanu pacjenta.
8. Modyfikować działania pielęgniarstwa stosownie do zmieniającego się stanu pacjenta.
9. Dobierać model organizacyjny i teoretyczny opieki pielęgniarstwa do sytuacji pacjenta.
10. Wspierać pacjenta i jego rodzinę w chorobie i niepełnosprawności.
11. Prowadzić rehabilitację przyłóżkową oraz uczestniczyć w rehabilitacji realizowanej przez zespół interdyscyplinarny.
12. Dobierać i stosować właściwe techniki kontaktu terapeutycznego z pacjentem.
13. Opracowywać i wdrażać standardy pielęgniarstwa.
14. Przygotować chorego do samoopieki i samopielęgnacji, a rodzinę do sprawowania opieki nieprofesjonalnej.
15. Ocenić deficyt w zakresie samoopieki.
16. Ocenić jakość opieki pielęgniarstwa.
17. Monitorować jakość świadczonej opieki pielęgniarstwa.
18. Współuczestniczyć w tworzeniu lokalnych programów profilaktycznych w ochronie zdrowia;
19. Świadczyć specjalistyczną opiekę pielęgniarstwa zgodną ze standardami przyjętymi w pielęgniarstwie zachowawczym.
20. Kierować własnym rozwojem zawodowym.
21. Uczestniczyć w kształceniu i doskonaleniu pielęgniarek.

IV. Plan nauczania

Lp.	MODUŁ	Teoria - liczba godzin	STAŻ		Łączna liczba godzi n
			placówka	liczba godzi n	

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek

					n
I	Podstawy pielęgniarstwa zachowawczego	30	-	-	30
II	Pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach układu krążenia	60	Oddział intensywnej opieki kardiologicznej	35	95
III	Pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach układu oddechowego	40	Oddział pulmonologiczny	35	75
IV	Pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach układu pokarmowego	50	Oddział gastroenterologiczny	35	85
V	Pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach układu moczowego	50	Oddział urologiczny	35	85
VI	Pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach układu dokrewnego i przemiany materii	40	Oddział lub Poradnia endokrynologiczna	35	75
VII	Pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach układu krwiotwórczego	60	Oddział hematologiczny	35	95
VIII	Pielęgnowanie pacjenta w	40	Oddział lub Poradnia	35	75

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek

	schorzeniach tkanki łącznej		reumatologiczna		
IX	Pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach alergicznych	10	Oddział lub Poradnia alergologiczna	35	45
X	Pielęgnowanie pacjenta w wybranych schorzeniach skórno-wenerologicznych	20	Oddział dermatologiczny lub Poradnia skórno-wenerologiczna	35	55
XI	Pielęgnowanie pacjenta w wieku podeszłym	30	Zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy	35	65
Łączna liczba godzin		430		350	780

V. Program nauczania

MODUŁ I. PODSTAWY PIEŁĘGNIARSTWA ZACHOWAWCZEGO

1. Cel modułu

Zapoznanie z założeniami pielęgniarstwa zachowawczego.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) omówić cele i zadania pielęgniarstwa zachowawczego;
- 2) przedstawić historię rozwoju pielęgniarstwa zachowawczego w kraju i na świecie;
- 3) omówić teorie pielęgnowania wykorzystywane w pielęgniarstwie zachowawczym;
- 4) opracować standardy opieki pielęgniarskiej w chorobach wewnętrznych;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

- 5) scharakteryzować organizację opieki nad pacjentami ze schorzeniami internistycznymi w Polsce;
- 6) omówić potrzeby biopsychospołeczne pacjentów hospitalizowanych;
- 7) omówić znaczenie i rolę pielęgniarki w promocji zdrowia u chorych leczonych zachowawczo;
- 8) ocenić jakość życia przewlekle chorego i zapotrzebowanie na profesjonalną pomoc pielęgniarki;
- 9) realizować profesjonalną opiekę nad przewlekle chorym;
- 10) przygotować chorego do samoopieki i samopielęgnacji;
- 11) nauczyć chorego, z ograniczoną sprawnością, samoobsługi w czynnościach codziennych;
- 12) nauczyć chorego obsługi urządzeń i sprzętu rehabilitacyjnego;
- 13) zapobiegać zaostrzeniu się objawów poprzez eliminację czynników wyzwalających nawrót choroby;
- 14) podejmować działania zapobiegające powikłaniom ze strony poszczególnych układów i narządów;
- 15) zapewnić warunki i zachęcać chorego do podejmowania różnych form aktywności życiowej;
- 16) edukować rodzinę lub opiekunów w zakresie sprawowania opieki nad pacjentem przewlekle chorym.

3. Treści nauczania:

- 1) filozofia pielęgniarstwa zachowawczego;
- 2) rozwój pielęgniarstwa zachowawczego;
- 3) teorie pielęgnowania a pielęgniarstwo zachowawcze;
- 4) standardy w pielęgniarstwie zachowawczym;
- 5) organizacja opieki nad pacjentami leczonymi zachowawczo;
- 6) potrzeby biopsychospołeczne pacjentów hospitalizowanych - rola pielęgniarki w zaspokajaniu potrzeb;
- 7) promocja zdrowia u chorych leczonych zachowawczo;
- 8) pielęgnowanie pacjenta przewlekle chorego:
 - a) pacjent przewlekle chory,
 - b) problemy zdrowotne, psychologiczne i społeczne pacjenta przewlekle chorego,
 - c) zapobieganie powikłaniom ze strony poszczególnych układów i narządów wynikających z długotrwałego unieruchomienia,
 - d) rehabilitacja osób przewlekle chorych - metody i kierunki wsparcia fizycznego,
 - e) przygotowanie pacjentów do readaptacji w warunkach domowych, nauka samoopieki i samopielęgnacji,

- f) edukacja rodziny, opiekunów w zakresie sprawowania opieki nad pacjentem przewlekle chorym.

MODUŁ II. PIELĘGNOWANIE PACJENTA W SCHORZENIACH UKŁADU KRAŻENIA

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do sprawowania specjalistycznej opieki opartej o nowe modele pielęgnowania pacjentów z wybranymi chorobami układu krążenia oraz prowadzenia czynnego poradnictwa w zakresie profilaktyki.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) określić czynniki ryzyka i sposoby ich eliminacji dla chorego z wybraną chorobą układu krążenia;
- 2) dobierać i realizować najkorzystniejszy dla pacjenta sposób przygotowania do badań diagnostycznych;
- 3) scharakteryzować specyfikę pracy na oddziale intensywnej opieki kardiologicznej;
- 4) obsługiwać aparaturę medyczną w oddziale intensywnej opieki kardiologicznej;
- 5) realizować proces pielęgnowania pacjenta z chorobą układu krążenia;
- 6) dokumentować realizowane działania pielęgniarstwa;
- 7) dostosować metody postępowania pielęgniarstwa do stanu pacjenta;
- 8) przygotować pacjenta do samoopieki i samopielęgnacji;
- 9) rozpoznawać stany zagrożenia życia w przebiegu chorób układu krążenia;
- 10) udzielić pierwszej pomocy w stanach zagrożenia życia;
- 11) interpretować zapis kardiomonitora przedstawiający: zawał mięśnia sercowego, zaburzenia rytmu serca, migotanie przedsionków oraz komór, skurcze dodatkowe;
- 12) prowadzić tlenoterapię;
- 13) współuczestniczyć w różnych metodach terapii pacjentów na oddziale intensywnej opieki kardiologicznej (farmakoterapia, elektroterapia, leczenie spoczynkowe, leczenie dietetyczne, psychoterapia);
- 14) prowadzić rehabilitację przyłóżkową oraz brać czynny udział w innych formach i metodach rehabilitacji;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

- 15) prowadzić intensywny nadzór nad chorymi kardiologicznie;
- 16) opracowywać i wdrażać programy prozdrowotne w zakresie profilaktyki chorób układu krążenia;
- 17) uzasadniać konieczność stosowania leczenia dietetycznego;
- 18) zaplanować i realizować edukację zdrowotną dla pacjenta i jego rodziny;
- 19) rozpoznawać i zapobiegać powikłaniom chorób układu krążenia;
- 20) współuczestniczyć w wykonywaniu niektórych badań i zabiegów kardiologicznych.

3. Treści nauczania:

- 1) czynniki ryzyka u pacjentów z chorobami układu krążenia;
- 2) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjno-opiekuńczych u pacjentów z chorobą niedokrwienną serca:
 - a) modyfikowanie planu opieki i jego realizacji w zależności od stanu klinicznego pacjenta, okresu choroby, wieku chorego i zapotrzebowania na opiekę pielęgniarską,
 - b) wdrażanie działań edukacyjnych w stosunku do chorego i jego rodziny,
 - c) przygotowanie chorego do samoopieki i samopielęgnacji,
 - d) prowadzenie działań rehabilitacyjnych w stosunku do chorych;
- 3) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych, opiekuńczych i emocjonalnych u chorych z zawałem mięśnia sercowego, z uwzględnieniem rodzaju zawału, stanu zdrowia pacjenta, zapotrzebowania na opiekę:
 - a) modyfikowanie planu opieki i jego realizacji w zależności od indywidualnych potrzeb pacjenta, udział pielęgniarki w badaniach diagnostycznych,
 - b) realizacja działań zmierzających do ograniczenia występowania powikłań - rola i zadania pielęgniarki, rehabilitacja ruchowa pacjenta,
 - c) wskazówki dietetyczne i pielęgnacyjne dla chorego i jego rodziny,
 - d) działania edukacyjne pielęgniarki w stosunku do chorego i jego rodziny przygotowujące pacjenta do samoopieki i samopielęgnacji;
- 4) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych, opiekuńczych, emocjonalnych chorych z chorobą nadciśnieniową:

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

- a) modyfikowanie planu i realizacji opieki nad chorym z chorobą nadciśnieniową z uwzględnieniem postaci klinicznej schorzenia, okresu choroby, objawów klinicznych, ogólnego stanu pacjenta i indywidualnego zapotrzebowania na opiekę,
 - b) działanie edukacyjne pielęgniarki w stosunku do chorego i jego rodziny przygotowujące go do samoopieki i samopielęgnacji,
 - c) zadania i rola pielęgniarki w rehabilitacji chorych z chorobą nadciśnieniową,
 - d) wdrażanie programów prozdrowotnych ograniczających występowanie i skutki choroby nadciśnieniowej;
- 5) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych, opiekuńczych, emocjonalnych i egzystencjonalnych u chorych z miażdżycą:
- a) modyfikowanie planu i realizacji opieki nad chorymi z miażdżycą z uwzględnieniem postaci klinicznej schorzenia, stanu pacjenta i indywidualnego zapotrzebowania na opiekę, profilaktyka choroby miażdżycowej - rola i zadania pielęgniarki,
 - b) realizacja zadań z zakresu rehabilitacji ruchowej pacjentów z miażdżycą,
 - c) wskazówki dietetyczne i pielęgnacyjne dla chorego i jego rodziny;
- 6) pielęgnowanie pacjenta z chorobami zapalnymi mięśnia sercowego:
- a) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych, emocjonalnych u chorych w zależności od rodzaju schorzenia, ogólnej kondycji pacjenta, wieku i potrzeb,
 - b) udział pielęgniarki w badaniach diagnostycznych,
 - c) udzielanie wskazówek pielęgnacyjnych i dietetycznych,
 - d) udział pielęgniarki w rehabilitacji chorych, przygotowanie do samoopieki;
- 7) pielęgnowanie pacjentów z niewydolnością krążenia:
- a) rodzaje oraz przyczyny niewydolności krążenia i niewydolności serca,
 - b) mechanizm powstawania, objawy, leczenie i postacie kliniczne ostrych niewydolności serca, rola pielęgniarki w wykonywanych badaniach diagnostycznych,
 - c) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych w zależności od rodzaju niewydolności krążenia, stanu zdrowia i potrzeb pacjenta,

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

- d) udział pielęgniarki w rehabilitacji chorych z niewydolnością krążenia, wskazówki dietetyczne, pielęgnacyjne i profilaktyczne dla chorych z niewydolnością krążenia,
- e) przygotowanie chorych i ich rodzin do samoopieki;
- 8) pielęgnowanie pacjentów z zaburzeniami rytmu serca:
 - a) istota i podział zaburzeń rytmu serca, etiologia, patogeneza i obraz kliniczny zaburzeń z uwzględnieniem zaburzeń w powstawaniu bodźców i zaburzeń przewodnictwa,
 - b) metody leczenia, zapobieganie powikłaniom, wskazania do stałej elektrostymulacji,
 - c) rozpoznawanie stanów zagrożenia życia, udzielanie pierwszej pomocy,
 - d) rola i zadania pielęgniarki w opiece nad chorymi przygotowywanymi do kardiowersji, defibrylacji, sztucznej stymulacji serca, rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych i emocjonalnych u chorych z zaburzeniami rytmu serca,
 - e) rola i udział pielęgniarki w badaniach diagnostycznych,
 - f) pielęgnowanie pacjentów przygotowywanych do wszczepienia stymulatora,
 - g) udział pielęgniarki w rehabilitacji pacjentów,
 - h) wskazania dietetyczne i pielęgnacyjne, przygotowanie chorych do samoopieki;
- 9) pielęgnowanie pacjentów z wadami serca:
 - a) etiologia, patogeneza, obraz kliniczny, powikłania i podział wad serca, rola i udział pielęgniarki w badaniach diagnostycznych,
 - b) rodzaje stosowanego leczenia, rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów u chorych przygotowywanych do leczenia operacyjnego,
 - c) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów u chorych leczonych metodami zachowawczymi,
 - d) wskazówki dietetyczne, profilaktyczne, rehabilitacyjne i pielęgnacyjne dla chorych,
 - e) przygotowanie chorego do samopielęgnacji;
- 10) programy promujące zdrowie i profilaktykę chorób układu krążenia - rola pielęgniarki.

**MODUŁ III. PIELĘGNOWANIE PACJENTA W
SCHORZENIACH UKŁADU ODDECHOWEGO**

1. Cel modułu

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek

Przygotowanie pielęgniarki do sprawowania samodzielnej opieki nad chorym w wybranych schorzeniach układu oddechowego.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) przygotować pacjenta do specjalistycznych badań diagnostycznych (spirometria, bronchoskopia, punkcja opłucnej, badania radiologiczne, mediastinoskopia, pobieranie materiału do badań);
- 2) rozpoznać stany zagrożenia życia w przebiegu chorób układu oddechowego;
- 3) udzielić pierwszej pomocy w stanach zagrożenia życia;
- 4) realizować proces pielęgnowania pacjentów w schorzeniach układu oddechowego;
- 5) udzielić choremu wskazówek dietetycznych, pielęgnacyjnych, w zależności od rodzaju schorzenia i stanu zdrowia;
- 6) prowadzić zabiegi fizykoterapeutyczne w schorzeniach układu oddechowego;
- 7) prowadzić edukację chorego w kierunku samoopieki i samopielęgnacji;
- 8) przygotować rodzinę do opieki nad chorym;
- 9) współuczestniczyć w fizjoterapii pacjentów ze schorzeniami układu oddechowego;
- 10) wspierać chorego i rodzinę w przypadku choroby przewlekłej lub o niepomyślnym rokowaniu.

3. Treści nauczania:

- 1) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych u chorych ze schorzeniami układu oddechowego w zależności od jednostki chorobowej, stanu klinicznego, wieku i sprawności pacjenta, zapotrzebowania na opiekę pielęgniarską;
- 2) rola i zadania edukacyjne pielęgniarki w stosunku do chorych ze schorzeniami układu oddechowego:
 - a) profilaktyka chorób układu oddechowego,
 - b) wskazówki dietetyczne,
 - c) działania edukacyjne przygotowujące chorego i jego rodzinę do samoopieki i samopielęgnacji; działania rehabilitacyjne w stosunku do chorych ze schorzeniami układu oddechowego,
 - d) wdrażanie programów prozdrowotnych ograniczających występowanie chorób układu oddechowego,

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

- e) rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych u chorych z przewlekłymi postaciami chorób układu oddechowego;
- 3) pielęgnowanie pacjenta z astmą:
 - a) modyfikacja opieki nad chorym z uwzględnieniem stanu zdrowia pacjenta, okresu choroby i zapotrzebowania na opiekę,
 - b) wdrażanie działań edukacyjnych w stosunku do chorego i jego rodziny przygotowujących do samoopieki i samopielęgnacji,
 - c) wskazówki dietetyczne i pielęgnacyjne dla chorego i jego rodziny, profilaktyka schorzeń o podłożu astmatycznym,
 - d) realizacja zadań opiekuńczych oraz pielęgnacyjnych w stosunku do przewlekle chorych;
- 4) pielęgnowanie pacjenta z chorobami nowotworowymi oskrzeli i płuc:
 - a) wczesna diagnostyka, objawy, postacie kliniczne, udział pielęgniarki w badaniach diagnostycznych,
 - b) udział pielęgniarki w leczeniu chirurgicznym, chemioterapii, radioterapii,
 - c) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych, wsparcie emocjonalne chorych, łagodzenie bólu,
 - d) modyfikowanie planu opieki w zależności od stanu pacjenta, przygotowanie do samoopieki, problemy pielęgnacyjne i ich rozwiązywanie, modyfikowanie planu opieki w zależności od fazy choroby nowotworowej, zastosowanego leczenia, indywidualnych potrzeb pacjenta,
 - e) realizacja zadań opiekuńczych w ramach opieki paliatywnej,
 - f) wsparcie emocjonalne chorego w stanie terminalnym i jego rodziny.

**MODUŁ IV. PIELĘGNOWANIE PACJENTA W
SCHORZENIACH UKŁADU POKARMOWEGO**

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do sprawowania profesjonalnej opieki nad chorymi z zaburzeniami gastroenterologicznymi.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) scharakteryzować etiopatogenezę schorzeń przewodu pokarmowego;

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek

- 2) przedstawić zmiany w funkcjonowaniu chorego narządu;
- 3) przeanalizować mechanizm powstawania schorzeń psychosomatycznych w obrębie przewodu pokarmowego;
- 4) określić stopień ryzyka zakażenia dla rodzin pacjentów z chorobą zakaźną i pasożytniczą w obrębie przewodu pokarmowego;
- 5) edukować rodzinę pacjenta z chorobą zakaźną przewodu pokarmowego w eliminowaniu przenoszenia zakażenia;
- 6) formułować diagnozę pielęgniarstwa w oparciu o dostępne źródła informacji o pacjencie;
- 7) rozpoznawać i rozwiązywać problemy pielęgnacyjne pacjentów ze schorzeniami przewodu pokarmowego;
- 8) wyjaśnić pacjentom przebieg badania oraz postępowanie przed i po badaniu diagnostycznym;
- 9) przekazać wskazówki dietetyczne dla pacjentów, uwzględniając okres choroby;
- 10) opracować standard opieki nad pacjentami ze schorzeniami przewodu pokarmowego;
- 11) udzielić wsparcia pacjentom ze schorzeniami o niepomyślnym rokowaniu;
- 12) przygotować pacjentów ze schorzeniami przewodu pokarmowego do samoopieki i samopielęgnacji;
- 13) prowadzić czynną profilaktykę chorób przewodu pokarmowego.

3. Treści nauczania:

- 1) pielęgnowanie pacjenta ze schorzeniami jamy ustnej i gardła, rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych u chorych z wrzodziejącym zapaleniem jamy ustnej, ze stanami zapalnymi gardła, wskazówki pielęgnacyjne dla chorego ze schorzeniami o przebiegu ostrym, przewlekłym;
- 2) pielęgnowanie pacjentów ze schorzeniami przełyku, rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych u chorych:
 - a) z wrzodem trawiennym przełyku, z rozstrzeniem przełyku, z kurczem wpustu,
 - b) modyfikowanie planu opieki w zależności od stanu klinicznego pacjenta, sprawności i zapotrzebowania na opiekę,
 - c) wskazówki dietetyczne i pielęgnacyjne dla chorego i jego rodziny,
 - d) przygotowanie chorego do samoopieki i samopielęgnacji;

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek

- 3) specyfika pielęgnacji chorych z chorobą wrzodową:
 - a) przygotowanie pacjenta do badań, opieka w trakcie i po badaniu,
 - b) wskazówki pielęgnacyjne i dietetyczne dla chorego i jego rodziny, z uwzględnieniem stanu ostrego i przewlekłego choroby,
 - c) zapobieganie powikłaniom choroby wrzodowej, profilaktyka choroby wrzodowej;
- 4) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych i terapeutycznych z uwzględnieniem obrazu klinicznego, stanu pacjenta i zapotrzebowania na opiekę u chorych:
 - a) ze stanem zapalnym pęcherza żółciowego, z dyskinezą dróg żółciowych,
 - b) modyfikowanie działań pielęgnacyjnych w zależności od stanu chorego i przebiegu schorzenia, udział pielęgniarki w badaniach diagnostycznych,
 - c) profilaktyka schorzeń pęcherzyka żółciowego,
 - d) wskazówki pielęgnacyjne oraz dietetyczne dla chorego i jego rodziny, uwzględniające stan pacjenta i okres choroby,
 - e) działania edukacyjne w stosunku do chorego i jego rodziny przygotowujące do samopielęgnacji;
- 5) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych z uwzględnieniem obrazu klinicznego, stanu chorego i zapotrzebowania na opiekę u chorych:
 - a) z zakaźnym zapaleniem wątroby, z przewlekłym zapaleniem wątroby,
 - b) modyfikowanie działania pielęgnacyjnego, udział pielęgniarki w badaniach diagnostycznych,
 - c) działania edukacyjne w stosunku do chorego i jego rodziny przygotowujące do samopielęgnacji;
- 6) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych u chorych:
 - a) ze stanem zapalnym jelit, z niedrożnością jelit,
 - b) z chorobą Leśniowskiego-Crohna, wskazówki pielęgnacyjne i dietetyczne dla chorego, z uwzględnieniem okresu i przebiegu choroby,
 - c) profilaktyka schorzeń jelita cienkiego,
 - d) działanie edukacyjne przygotowujące chorego do samoopieki i samopielęgnacji,
 - e) modyfikacja działań pielęgniarskich w zależności od stanu pacjenta, jego wieku i zapotrzebowania na opiekę;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

- 7) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych u chorych:
 - a) z zespołem jelita drażliwego, z wrzodziejącym zapaleniem jelita grubego,
 - b) z rakiem jelita grubego, z polipami jelita grubego,
 - c) modyfikacja działań pielęgniarstwa w zależności od stanu pacjenta, wieku, zapotrzebowania na opiekę i okresu choroby,
 - d) wskazówki pielęgnacyjne i dietetyczne dla chorego ze schorzeniem jelita grubego,
 - e) działanie edukacyjno-zdrowotne w stosunku do chorego i jego rodziny;
- 8) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjno-opiekuńczych u chorych zakażonych:
 - a) lamblia jelitową, tasiemcem, włośniem krętym, owsikiem ludzkim, glistą ludzką,
 - b) modyfikacja planu i realizacji opieki w zależności od stanu zdrowia pacjenta, zapotrzebowania na opiekę pielęgniarstwa, sprawności i wieku chorego,
 - c) działania edukacyjne w stosunku do chorych i ich rodzin przygotowujące ich do samoopieki,
 - d) profilaktyka chorób pasożytniczych - rola i zadania pielęgniarki,
 - e) wskazówki pielęgnacyjne i dietetyczne dla chorych ze schorzeniami pasożytniczymi;
- 9) standardy opieki nad chorymi ze schorzeniami przewodu pokarmowego;
- 10) psychoterapia podtrzymująca u pacjentów z chorobą przewodu pokarmowego;
- 11) styl życia ułatwiający funkcjonowanie pacjentom ze schorzeniami przewodu pokarmowego i zapobiegający powikłaniom.

**MODUŁ V. PIELĘGNOWANIE PACJENTA W
SCHORZENIACH UKŁADU MOCZOWEGO**

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do sprawowania profesjonalnej opieki nad pacjentami z chorobami układu moczowego leczonymi zachowawczo.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) wyjaśnić fizjologię i patofizjologię układu moczowego;
- 2) scharakteryzować schorzenia w obrębie nerek i dróg moczowych;
- 3) omówić specyfikę leczenia pacjentów ze schorzeniami układu moczowego;
- 4) współuczestniczyć w farmakoterapii chorób układu moczowego;
- 5) przygotować pacjentów do badań diagnostycznych;
- 6) rozpoznawać i rozwiązywać problemy pielęgnacyjne pacjentów z chorobami układu moczowego;
- 7) prowadzić edukację dotyczącą samoopieki, a w szczególności odżywiania i aktywności ruchowej;
- 8) sformułować diagnozę pielęgniarstwa i opracować plan opieki;
- 9) modyfikować plan opieki w zależności od stanu pacjenta;
- 10) współpracować z zespołem terapeutycznym;
- 11) ocenić gospodarkę wodno-elektrolitową organizmu i zapobiegać jej zaburzeniom;
- 12) wymienić problemy specyficzne dla pacjentów z przewlekłymi schorzeniami nerek i wspierać w adaptowaniu się do życia z chorobą;
- 13) udzielić wskazówek dietetycznych, pielęgnacyjnych choremu i jego rodzinie;
- 14) prowadzić profilaktykę chorób układu moczowego.

3. Treści nauczania:

- 1) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjno-opiekuńczych u chorych z zespołem nerczycowym:
 - a) wskazówki pielęgnacyjne i dietetyczne dla chorego,
 - b) edukacja pacjenta w kierunku samoopieki i samopielęgnacji,
 - c) realizacja zadań zmierzających do usprawnienia pacjenta,
 - d) modyfikowanie planu opieki i jego realizacji w zależności od indywidualnych potrzeb pacjenta, obrazu klinicznego i okresu choroby;
- 2) opieka pielęgniarska nad chorym z niewydolnością nerek w zależności od potrzeb pacjenta, obrazu klinicznego i okresu choroby:
 - a) edukacja pacjenta i jego rodziny przygotowująca do samoopieki i samopielęgnacji,
 - b) wskazówki dietetyczne i pielęgnacyjne dla chorego,
 - c) rozwiązywanie problemów emocjonalnych pojawiających się u chorych z niewydolnością nerek,

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

- d) wsparcie dla chorego i jego rodziny w fazie ostrej i przewlekłej niewydolności nerek,
- e) rehabilitacja usprawniająca chorych;
- 3) pielęgnowanie pacjentów z zaburzeniami gospodarki wodno-elektrolitowej;
- 4) pielęgnowanie pacjentów ze schorzeniami nowotworowymi układu moczowego i nerek:
 - a) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych u chorych z chorobami nowotworowymi z uwzględnieniem ogólnego stanu zdrowia pacjenta, zastosowanego leczenia i okresu choroby,
 - b) działania zmierzające do ograniczenia lub wyeliminowania bólu i cierpienia,
 - c) rozwiązywanie problemów emocjonalnych u chorych z chorobami nowotworowymi,
 - d) opieka paliatywna,
 - e) edukacja chorego i jego rodziny przygotowująca go do samoopieki i samopielęgnacji.

**MODUŁ VI. PIELĘGNOWANIE PACJENTA W
SCHORZENIACH UKŁADU DOKREWNEGO I
PRZEMIANY MATERII**

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do sprawowania kompleksowej opieki nad chorym ze schorzeniami układu dokrewnego i przemiany materii.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) omówić etiologię chorób układu dokrewnego i przemiany materii oraz różnicować objawy;
- 2) rozpoznać i rozwiązać problemy pielęgnacyjne chorych;
- 3) sporządzić i zrealizować plan opieki;
- 4) modyfikować działania pielęgniarstwa w zależności od stanu zdrowia pacjenta i jego potrzeb;
- 5) określić formy i metody współpracy z pacjentem oraz jego rodziną;
- 6) przygotować pacjenta do badań diagnostycznych, sprawować opiekę w trakcie i po badaniu;
- 7) zaplanować i zapewnić optymalną opiekę pielęgniarstwa;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

- 8) zaplanować i zrealizować działania edukacyjne przygotowujące chorego do samoopieki;
- 9) wspierać pacjentów w adaptacji do zmian wynikających z procesu chorobowego.

3. Treści nauczania:

- 1) pielęgnowanie pacjenta z cukrzycą:
 - a) udział pielęgniarki w badaniach diagnostycznych, działanie edukacyjne przygotowujące chorego do samokontroli,
 - b) interpretacja wyników badań - kompetencje pielęgniarek w podejmowaniu działań interwencyjnych, udział pielęgniarki w leczeniu - insulinoterapia, leki doustne, leczenie dietetyczne,
 - c) rozpoznawanie i zapobieganie stanom zagrożenia życia, zapobieganie powikłaniom w cukrzycy II typu,
 - d) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjno-opiekuńczych,
 - e) działania edukacyjne zmierzające do samoopieki, samopielęgnacji,
 - f) rola pielęgniarki w realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych u chorego na cukrzycę, modyfikowanie diety cukrzycowej;
- 2) pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach tarczycy i przytarczyc:
 - a) modyfikacja planu opieki i jego realizacji u chorych z nadczynnością i niedoczynnością tarczycy z uwzględnieniem jednostki klinicznej, obrazu klinicznego, indywidualnych potrzeb chorego i okresu trwania choroby,
 - b) edukacja chorego i jego rodziny przygotowująca go do samoopieki oraz samopielęgnacji,
 - c) rozwiązywanie problemów emocjonalnych i pielęgnacyjnych u chorych z nadczynnością i niedoczynnością tarczycy, wdrażanie zachowań prozdrowotnych,
 - d) modyfikacja diety do potrzeb pacjenta i zaleceń lekarskich, modyfikacja planu i realizacji opieki u chorych z niedoczynnością i nadczynnością przytarczyc z uwzględnieniem jednostki klinicznej, obrazu klinicznego, indywidualnych potrzeb chorego i okresu trwania choroby,
 - e) rola i udział pielęgniarki w badaniach diagnostycznych,
 - f) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów emocjonalnych oraz pielęgnacyjnych u chorych z chorobami przytarczyc,
 - g) edukacja chorego i jego rodziny w kierunku modyfikacji diety w zależności od potrzeb chorego i zaleceń lekarza;

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek

- 3) pielęgnowanie pacjentów w schorzeniach układu przysadkowo-podwzgórzowego:
 - a) etiologia, patogeneza, objawy akromegalii i moczówki prostej,
 - b) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych u chorych z akromegalią i moczówką prostą, przygotowanie pacjenta do samoopieki;
- 4) pielęgnowanie pacjenta w schorzeniach nadnerczy:
 - a) etiologia, patogeneza, objawy nadczynności kory nadnerczy, zespół Cushinga, zespół Conna, przygotowanie chorego do badań diagnostycznych, rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych,
 - b) etiologia i patogeneza niedoczynności kory nadnerczy, choroba Addisona, rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych, przygotowanie chorego do samoopieki,
 - c) etiologia, patogeneza chorób rdzenia nadnerczy, guz chromochłonny, rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych, przygotowanie chorego do samoopieki;
- 5) pielęgnowanie pacjentów z otyłością:
 - a) rodzaje otyłości, wpływ otyłości na funkcjonowanie organizmu,
 - b) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych,
 - c) wdrożenie programów prozdrowotnych, profilaktyka otyłości - rola i zadania pielęgniarki, wskazówki dietetyczne i pielęgnacyjne dla chorego i jego rodziny.

**MODUŁ VII. PIELĘGNOWANIE PACJENTA W
SCHORZENIACH UKŁADU KRWIOTWÓRCZEGO**

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do sprawowania profesjonalnej opieki nad pacjentem z chorobami układu krwiotwórczego.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) omówić etiologię i patogenezę poszczególnych jednostek chorobowych układu krwiotwórczego;
- 2) różnicować objawy chorób układu krwiotwórczego;
- 3) gromadzić, analizować i segregować informacje o pacjencie;
- 4) określić zapotrzebowanie na opiekę pielęgniarską pacjenta z chorobą układu krwiotwórczego;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

- 5) przygotować chorego do specjalistycznych badań diagnostycznych;
- 6) rozpoznać i rozwiązywać problemy pielęgnacyjne;
- 7) zaplanować opiekę krótko- i długoterminową;
- 8) prowadzić edukację zdrowotną wśród chorych oraz ich rodzin;
- 9) wspierać chorego i jego rodzinę w przypadku choroby o niepomyślnym rokowaniu.

3. Treści nauczania:

- 1) fizjologia i patofizjologia układu krwiotwórczego;
- 2) rodzaje niedokrwistości, z niedoboru żelaza, Addisona-Biermera, pokrwotoczna, hemolityczna, aplastyczna;
- 3) czerwienica;
- 4) agranulocytoza;
- 5) ostra i przewlekła białaczka szpikowa;
- 6) patogeneza, przebieg kliniczny i leczenie wybranych schorzeń układu krwiotwórczego;
- 7) przeszczepienie szpiku kostnego, wskazania, zasady, cel, powikłania, przygotowanie pacjenta do przeszczepu, opieka po zabiegu;
- 8) rodzaje, patogeneza, przebieg kliniczny i leczenie skaz krwotocznych - specyfika pielęgnacji pacjenta ze skazą krwotoczną;
- 9) badania diagnostyczne w hematologii;
- 10) udział w diagnozowaniu i leczeniu;
- 11) stosowanie krwi i preparatów krwiopochodnych, rodzaje preparatów, zasady przetaczania krwi, powikłania poprzetoczeniowe, postępowanie w przypadku powikłań;
- 12) chemioterapia - wytyczne i zasady;
- 13) profilaktyka chorób układu krwiotwórczego;
- 14) pielęgnowanie chorych ze schorzeniami hematologicznymi, rozpoznawanie problemów biologicznych, psychospołecznych, planowanie działania, rozwiązywanie problemów zdrowotnych chorego, ocena skuteczności podjętych działań;
- 15) standardy opieki w chorobach układu krwiotwórczego;
- 16) dieta pacjentów ze schorzeniami układu krwiotwórczego - rola edukacyjna pielęgniarki;
- 17) organizowanie grup wsparcia dla chorego i jego rodziny.

**MODUŁ VIII. PIELĘGNOWANIE PACJENTA W
SCHORZENIACH TKANKI ŁĄCZNEJ**

1. Cel modułu

Przygotowanie do sprawowania specjalistycznej opieki pielęgniarstwa nad pacjentami z wybranymi schorzeniami tkanki łącznej.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) scharakteryzować etiologię, patogenezę wybranych chorób tkanki łącznej;
- 2) różnicować objawy chorób tkanki łącznej;
- 3) wymienić czynniki sprzyjające występowaniu schorzeń tkanki łącznej;
- 4) przygotować chorego do badań diagnostycznych;
- 5) rozpoznawać i rozwiązywać problemy pielęgnacyjne pacjentów;
- 6) dobierać metody postępowania pielęgnacyjnego do stanu pacjenta i indywidualnych potrzeb;
- 7) przygotować chorego do samoopieki i samopielęgnacji;
- 8) udzielić wskazówek dietetycznych;
- 9) zaplanować i zrealizować edukację zdrowotną;
- 10) wspierać pacjentów w adaptacji do niepełnosprawności.

3. Treści nauczania:

- 1) etiopatogeneza, przebieg kliniczny, leczenie oraz powikłania w wybranych schorzeniach tkanki łącznej: toczeń układowy, zeszywniające zapalenie stawów kręgosłupa, dna moczanowa;
- 2) diagnostyka chorób tkanki łącznej;
- 3) udział pielęgniarki w diagnozowaniu, leczeniu i rehabilitacji;
- 4) pielęgnowanie chorych w schorzeniach tkanki łącznej jako cykl działania zorganizowanego;
- 5) rehabilitacja ruchowa w schorzeniach reumatoidalnych;
- 6) przygotowanie pacjenta i jego rodziny do funkcjonowania w domu;
- 7) profilaktyka chorób tkanki łącznej.

MODUŁ IX. PIELĘGNOWANIE PACJENTA W SCHORZENIACH ALERGICZNYCH

1. Cel modułu

Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek

Przygotowanie pielęgniarki do rozpoznawania i rozwiązywania problemów pielęgnacyjnych występujących u chorych ze schorzeniami alergicznymi.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) przedstawić podstawowe zagadnienia z dziedziny immunologii;
- 2) scharakteryzować etiologię, patogenezę oraz objawy wybranych chorób alergicznych;
- 3) omówić kierunki postępowania terapeutycznego w określonych chorobach alergicznych;
- 4) prowadzić profilaktykę schorzeń alergicznych;
- 5) rozpoznać i rozwiązać problemy pielęgnacyjne związane z chorobami alergicznymi;
- 6) zaplanować opiekę nad pacjentem ze schorzeniem alergicznym;
- 7) udzielić pacjentowi pierwszej pomocy w stanach zagrożenia życia;
- 8) udzielić choremu i jego rodzinie wskazówek pielęgnacyjnych i dietetycznych;
- 9) prowadzić edukację chorego w zakresie samoopieki i samopielęgnacji.

3. Treści nauczania:

- 1) patogenezę, przebieg kliniczny, powikłania oraz leczenie chorób alergicznych, dychawica oskrzelowa, alergia na leki, wstrząs anafilaktyczny, choroba posurowicza, obrzęk naczynioruchowy Quinckego;
- 2) pielęgnowanie pacjenta z dychawicą oskrzelową, rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych, rola i zadania pielęgniarki w stanie zaostrzenia choroby, udzielanie wskazówek dietetycznych i pielęgnacyjnych, przygotowanie pacjenta i jego rodziny do samoopieki;
- 3) pielęgnowanie pacjenta z alergią na leki, rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych, udzielanie wskazówek dietetycznych i pielęgnacyjnych, przygotowanie pacjenta i jego rodziny do samoopieki, profilaktyka alergii;
- 4) pielęgnowanie we wstrząsie anafilaktycznym;
- 5) pielęgnowanie pacjentów z chorobą posurowiczą - rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjno-opiekuńczych;

- 6) pielęgnowanie pacjentów z obrzękiem naczynioruchowym - postępowanie pielęgniarskie w stanie zagrożenia życia;
- 7) dieta pacjentów ze schorzeniami alergicznymi - rola edukacyjna pielęgniarki;
- 8) poradnictwo w zakresie przygotowania pacjenta, jego rodziny i środowiska do samoopieki i samopielęgnacji.

MODUŁ X. PIELĘGNOWANIE PACJENTA W WYBRANYCH SCHORZENIACH SKÓRNO-WENEROLOGICZNYCH

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarki do realizacji działań pielęgnacyjnych i zadań zmierzających do osiągnięcia jak najwyższej jakości pielęgnowania w wybranych schorzeniach skórno-wenerologicznych.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) określić czynniki etiologiczne w wybranych schorzeniach skóry;
- 2) pobrać materiał do badań;
- 3) prowadzić poradnictwo w zakresie samopielęgnowania w poszczególnych jednostkach chorobowych skóry;
- 4) scharakteryzować wybrane schorzenia weneryczne;
- 5) zinterpretować wyniki badań serologicznych i bakteriologicznych wchodzących w zakres diagnozowania chorób skórno-wenerologicznych;
- 6) zapobiegać zakaźnym chorobom skórno-wenerologicznym;
- 7) prowadzić edukację zdrowotną dotyczącą chorób wenerycznych, w szczególności w grupach o zwiększonym ryzyku zachorowania.

3. Treści nauczania:

- 1) pielęgnowanie chorych w schorzeniach skórno-wenerologicznych jako cykl działania zorganizowanego, diagnoza pielęgniarska, zaplanowanie działania, realizacja zadań, ocena skuteczności podjętych działań;
- 2) profilaktyka chorób skórno-wenerologicznych - rola i zadania pielęgniarki;
- 3) działania edukacyjno-zdrowotne w stosunku do chorych z chorobami skórno-wenerologicznymi;

4) wskazówki pielęgnacyjne dla chorego i jego rodziny.

MODUŁ XI. PIELĘGNOWANIE PACJENTA W WIEKU PODESZŁYM

1. Cel modułu

Przygotowanie pielęgniarek do profesjonalnego działania pielęgnacyjno-opiekuńczego i realizacji zadań zmierzających do osiągnięcia najwyższej jakości pielęgnowania osób w starszym wieku.

2. Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) zdefiniować pojęcia: profilaktyka gerontologiczna, geriatria, gerontologia;
- 2) określić mechanizmy starzenia;
- 3) omówić procesy inwolucji starczej;
- 4) scharakteryzować odrębności biologiczne organizmu człowieka w starszym wieku;
- 5) przedstawić zmiany w funkcjonowaniu sfery psychicznej i społecznej życia osób w starszym wieku;
- 6) omówić problemy psychospołeczne osób w starszym wieku;
- 7) dobierać metody postępowania pielęgniarskiego do indywidualnych potrzeb i stanu pacjenta;
- 8) ocenić możliwości człowieka w starszym wieku w zakresie samoopieki i samopielęgnacji;
- 9) przygotować pacjenta do samoopieki i samopielęgnacji, a rodzinę do opieki nad nim;
- 10) ocenić przygotowanie rodziny do opieki nad osobą w starszym wieku;
- 11) promować zdrowy styl życia w odniesieniu do osób w starszym wieku;
- 12) prowadzić edukację zdrowotną wśród osób w starszym wieku;
- 13) świadczyć opiekę pielęgniarską pacjentom w starszym wieku;
- 14) udzielić pacjentowi i jego rodzinie wsparcia emocjonalnego w czasie choroby i umierania.

3. Treści nauczania:

- 1) podstawowe pojęcia w gerontologii;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

- 2) psychologiczne aspekty starzenia się;
- 3) socjologiczne następstwa starzenia się;
- 4) teoria zegara biologicznego;
- 5) rozpoznawanie i rozwiązywanie problemów pielęgnacyjnych wynikających z procesu starzenia się układów i narządów, układ mięśniowo-szkieletowy, układ wydalniczy, gruczoły wydzielania wewnętrznego, układ pokarmowy, sercowo-naczyniowy, oddechowy, nerwowy, narządy płciowe, skóra;
- 6) postępowanie pielęgniarstwo w wybranych schorzeniach w starszym wieku:
 - a) miażdżyca i jej następstwa,
 - b) choroby układu oddechowego,
 - c) choroby układu ruchu,
 - d) choroby przemiany materii,
 - e) choroby układu pokarmowego,
 - f) choroby układu nerwowego,
 - g) choroba Alzheimera - kliniczne i społeczne skutki choroby,
 - h) jaskra (etiologia, diagnostyka, objawy, leczenie zachowawcze i operacyjne),
 - i) zaćma starcza (objawy, leczenie zachowawcze i operacyjne),
 - j) organizacja i realizacja opieki pielęgniarstwa nad człowiekiem w wieku starszym w warunkach szpitalnych i domowych;
- 7) zasady farmakoterapii w geriatrici:
 - a) elementy farmakodynamiki i farmakokinetyki, ogólne zasady podawania leków,
 - b) omówienie grup leków najczęściej stosowanych w geriatrici,
 - c) działania uboczne niektórych leków,
 - d) najczęstsze błędy związane z przyjmowaniem leków;
- 8) edukacja zdrowotna w stosunku do chorych w starszym wieku;
- 9) prozdrowotny styl życia osób w starszym wieku;
- 10) zasady rehabilitacji osób w starszym wieku;
- 11) profilaktyka powikłań wynikających ze starszego wieku i współistniejących chorób przewlekłych;
- 12) organizacja opieki nad pacjentem w starszym wieku.

VI. Kwalifikacje kadry dydaktycznej

1. Organizator kształcenia zapewnia w przedmiotowej dziedzinie kształcenia wykładowców posiadających:

- 1) tytuł naukowy profesora w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów;

**Kształcenie Podyplomowe – Specjalizacja – Program Specjalizacji
w Dziedzinie Pielęgniarstwa Zachowawczego dla Pielęgniarek**

- 2) stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów;
- 3) stopień naukowy doktora w dziedzinie odpowiadającej tematyce wykładów.

2. Wykładowcami mogą być osoby mające nie mniej niż pięcioletni staż zawodowy w dziedzinie będącej przedmiotem specjalizacji, doświadczenie dydaktyczne oraz spełniają co najmniej jeden z warunków:

- 1) posiadają tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa;
- 2) posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa zachowawczego lub w dziedzinie pokrewnej;
- 3) posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie medycyny odpowiadającej dziedzinie pielęgniarstwa będącej przedmiotem specjalizacji;
- 4) posiadają wykształcenie wyższe mające zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne kwalifikacje niezbędne do realizacji wybranych zagadnień.